

I. N. 7.

35

EXERCITIUM ACADEMICUM

DE

LEGE JEHOVÆ
SYLLABIZANDA,

PS. I: 2.

QUOD,

Conf. Ampt. Facult. Philos. in Reg. Acad. Aboënsi,

PRÆSIDE

LAURENTIO O.
LEFREN,

L. L. O. O. & Græcæ Profess. Reg. & Ordin.

Publicæ bonorum censurae subjicit

HENRICUS TÖRNROTH,

Aboa Fenno,

In AUDITORIO MAJORI Die XI. Novembr.

Anno MDCCLXXX.

H. A. M. C.

ABOÆ,

Impressa apud Viduam Reg. Acad. Typ. J. C. FRENCKEL.

HANDELSMÄNNEN OCH FABRIQUEUREN I ÅBO,
Adel och Högaktad

HERR JOHAN FORSMAN,

GUNSTIGE GYNNARE!

Då jag märker den billiga aktning, hwartil *J*, Gunstige Gynnare! hos hvar man, genom en redelig wandel, dageligen gören Eder förtjent, ser jag mig förbunden, at för min del i synnerhet betyga för Eder min skyldiga vördnad. Denna vördnad fördubblas vid betraktande af den synnerliga ynnest, *J* mig derigenom behagat visa, at *J* ej allenast anförtrott Edra dygdiga och välartade Söner under min vård och handledning, utan ock, under den korta tid, som jag njutit denna förmon, omfamnat mig med en utmärkt godhet och ömhet. Til något vedermåle af min erkänsla, tager jag mig derföre den frihet at tilägna Eder, min Gunstige Gynnare och Vålgörare, detta mit första lärdoms-prof. Emottagen det med samma välbehag, hvarmed *J* alltid ansedt mina företaganden, samt lämnen i framtiden et rum bland Edre Vänner at den, som med skyldigste högaktning förblifuer

ÅDLE OCH HÖGAKTADE

HERR HANDELSMANNENS OCH FABRIQUEURENS

Ödmjukaste tjenare

HENRIC TÖRNROTH.

§. I.

Aditum ad institutum præmunit.

Qui vel tantillo temporis spatio ad scripta exotica in linguam sibi vernaculam transferenda incubuerunt, iis obscurum esse non potest, quam difficile sit translationem adornare litteralem, quæ nec plus nec minus dicat, quam in ipso textu dictum fuerat. Ratio in promptu est. Neque enim ea est conditio linguarum, ut voculæ voculis & formulæ formulis exacte semper respondeant. Quæ enim in alia brevius & concisius dicuntur, ea in alia verbosius & prolixius efferri, res est notissima. Ne ipsas quidem illas hic excipere licet linguas, quæ matrem adgnoscent communem, eamque ob causam initio sororiam quandam concordiam inter se coluerunt. Tantam enim discordiam etiam in his observare licet, ut ne minimum quidem tractatum ex altera in alteram, verbo de verbo, transferre possis, etiamsi utriusque fueris peritissimus & ad negotium translationis & ingenium felicissimum & studium intensissimum adtuleris. In omnibus enim gentibus eadem loquendi, quæ cogitandi, observatur inconstantia. Eoque minus de perpetua

petua quadam congruentia hic cogitari potest, quod singula individua sibi reservatam volunt licentiam alterandi & innovandi. Quamvis igitur privæ vocum notiones in aliis citius, in aliis tardius immutari soleant, in omnibus tamen a secundariis ita eas partim obfufcari partim eliminari videas, ut quid quodvis vocabulum primitus significaverit, vel nulla omnino sagacitate, vel maxima certe difficultate subodorari possis. Quod si igitur aqua subinde hæreat interpreti, qui aliquid ex cognata in cognatam transfert linguam, facile quisque videt, id multo sæpius fieri debere, ubi ea, ex qua, & ea, in quam aliquid transferendum est, toto cælo diversum spirant genium. Si harum altera viva, altera mortua fuerit, necesse est, ut translatores adhuc & crebrior & gravior premat difficultas, inprimis si translatio fieri debeat ex lingua, quæ non tantum communibus hominum sermonibus teri desit, sed magna etiam penuria monumentorum eadem exaratores laborat. Nunquam vero neque pronior, neque tristior est lapsus, quam cum eadem calamitas linguas quoque cognatas fatigavit. In singulis vero linguis translatores difficiliora sunt quæ vorso, quam quæ prorsus orationis genere consignata sunt, in primis ubi vel altior adhibetur cothurnus, vel rarior intenditur significatus vocabulorum. Hoc posterius utrum jure prædicari possit de verbo יהרהר, quod Psalmo I: 2. legitur, hoc qualicumque Specimine Academico quærere instituimus. Quale vero id sit, quod nobis hic invenisse

vide-

videmur, hoc æquo Lectorum iudicio existimandum relinquimus.

§. II.

Adducto textu Hebræo verbi יהגה, potiores adjicit interpretationes, quarum agmen nostra hypothesis claudit.

Prius vero, quam ad rem ipsam progrediamur, ab instituto alienum non fuerit Textum loci Davidici Hebræum, in quo verbum יהגה occurrit, adducere. Sic vero ille habet: וכתורתו יהגה יומם ולילה. Quomodo hoc hemistichium tum antiquiores tum recentiores Psalmorum Davidicorum interpretes translulerint, eo minus necesse est prolixius docere, quod non nisi in solo verbo יהגה aliqua reperiat discrepantia. Cumque cardo totius quæstionis in hoc verbo vertatur, quomodo illud exprefferint paucis observasse sufficiat. VETERES GRÆCI INTERPRETES, quos LXX vocant, μελέησαι transtulerunt, eosque secutus est LATINUS VULGATUS, qui *meditabitur* vertit. Hanc verbi significationem deinceps adoptarunt plerique recentiorum, utpote PAGNINUS, JUNIUS & TREMELLIUS, GEJERUS, S. SCHMIDIUS, QUISTORPIUS, & longo agmine plures. Interim tamen non desunt, qui aliam interpretandi viam ingredi maluerunt. A modo laudatis parum vel nihil absunt DANUS, qui *grunder*, & CASTELLIO qui *cogitat*, atque FENNUS qui *ajattele* interpretatur, paulo vero magis LUTHERUS & SVECUS, quorum ille *redet*, hic *talar*

transfert. — Sunt etiam, qui significationem tantum *generalem* exprimunt, nulla ratione habita *modificationis*, quam priva vocis notio importat. Hoc in numero est. Ill. JOH. DAV. MICHAËLIS, qui *geschäftiget sich mit* &c. habet, cui præludit Cl. JO. HENR. MICHAËLIS, qui *versatur* & *meditatur* transtulit. Hujusmodi quoque est interpretatio Celeb. Poëtæ EOBANI HASSI, qui totum comma hoc carmine elegiaco expressit:

*Hujus erit Domini lex infinita voluptas,
Quam labi ex animo tempora nulla sument.*

Harum interpretationum quamvis aliæ aliis continuo meliores sint, singulæ tamen notionem verbi *materiam* utcunque repræsentant. Quominus ulla earum se nobis perfecte probare potuerit, duæ prohibuerunt rationes, altera, quod singulæ suis laborant incommodis, altera, quod nobis visi sumus novam aliquam invenisse, quæ rem ipsam optime exhaurit. Ea vero sita est in *syllabizando*, quæ quidem notio tribus cognatis radicibus Arabicis *הגוי, הגי, הגי* competit. Syllabizare nobis idem dicit quod verbum Svecanum *stafwa*, *litteram cum littera connectere ad syllabas formandas & vocabula enuncianda*, quod tyrones faciunt, cum legere discunt. Hac admissa hypothesis, totum hemistichium sic transferendum erit: *Et in lege Ejus syllabizat interdum & noctu*, Svetice: *Stafwar på Hans lag dag och natt*. Quantum nobis perspicere licet, hæc nova quidem, sed vera tamen est hypothesis. Nobis certe semet non novitatis,

sed

sed veritatis specie commendavit. Quod quamvis ita sit, eam tamen nemini obtrudere volumus. Ingenue enim fatemur puram putam esse hypothefin, quam in tantum duntaxat probamus, in quantum efficere possimus, ut extra controversiam posita harum rerum peritis arbitris consensum extorquere possit. Quod si minus præstare valuerimus, nihil certe mali in conatu inesse existimamus. Res omnis ad ea redit pondera argumentorum, quæ nunc ordine expromenda venient.

§. III.

Verbi הגה notionem principem ex sono הג per ονομαστικῶν derivat, eamque idoneis exemplis demonstrat.

Ut igitur ab ovo incipiamus, prima nobis cura erit *notionem* verbi nostri *principem* investigare, ex qua tota deinde filva *secundariarum*, tanquam ex radice furculi succrescunt, & ex fonte rivuli scaturiunt. Scire itaque licet, hoc verbum ex eorum esse numero, quæ *ex sono ficta & facta* sunt. Primitus enim nihil aliud sibi voluit verbum הגה, quam sonum הגה identidem pronunciare aut exclamare. Ne hoc ex nostro ipsorum cerebro effinxisse videamur, provocare licet ad Linguam Arabicam, in qua הגה est *vox increpantis*, idem valens quod vox Svecana हुत. Inde natum verbum הגה exacte respondet verbo Svecano हुता. Utrumque enim *canem increpare & abigere significat*. Eadem quoque voce utuntur pasto-

res Arabes cum *leones abigunt, aut oves propellunt*. Cumque in Lingua Arabica הגה enuncietur *hadsch* & הגה *hadscha*, eadem est *ὀνομαστικῆς* quæ in Svecana *hasch* & *hascha*, quod itidem increpandi, abigendi & impellendi significationes habet, quæ adhuc clarius in compositis *hascha bort*, *hascha på* cernuntur. Pro his civilius dicimus *hasta* & *hasta på någon*. Hinc ratio patet, cur הגה apud Arabes *properare facere viatorem* valeat. Ex eodem fonte originem duxisse videntur significationes *amovendi, removendi & auferendi*, quæ in Lexicis Hebraicis reperiuntur, modo eædem genuinæ sint, & non potius spurix exputidis versionum rivulis derivatæ, de qua re inferius, cum ad tertiam significationum familiam perventum fuerit, forte & melior & amplior disputandi occasio dabitur. Hic docendum restat, quomodo notio *pavidi*, quæ apud Arabes frequentatur, ex radice הגה exsculpi potuerit. Qui הגה , הג , animalibus dicit, is iis *pavorem inquit*, qui causa aufugiendi existit. Hæc igitur notio, ex ea, quam principem diximus, pronò fluit alveo, nihil nisi nudam & meram involvens *Metonymiam*.

§. IV.

Verbum הגה ad varios naturales sonos animalium exprimendos adhiberi docet.

Idem verbum, partim Hebraica, partim Arabica in dialecto frequentari solitum est in sonis quorundam

dam animalium, quæ cum clamant, vocem הַהּ הַהּ quodammodo exprimere audiuntur. Hinc הַהּ הַהּ nunc *rugire*, nunc *barrire*, nunc *gemere*, nunc *coaxere* Latinis reddi invenies, prout vel de leone, vel de camelo, vel de columba, vel de rana prædicatur. Ab his enim singulis, qui editur sonus, is variis quasi *idibus* aut *pulsibus interstinctum* habet *strepitum*, qui aliis atque aliis dignoscitur modificationibus, nunc ad *balatum fragosum*, nunc ad *latratum murmuriosum*, nunc ad *rudum fastidiosum* propius accedens. Quis enim ignorat, unam eandemque voculam הַהּ, prout vel alia atque alia efferatur vocali *hag, heg, hig, hog, hug*, vel alia atque alia gutturi ratione protrudatur, vel alia atque alia vocis elevatione producat, nunc illum, nunc istum, nunc hunc sonum exactius exprimere? Si quis in omnibus exactitudinem desideraret, ob eamque causam rem ipsam, quam urgemus, in suspicionem figmenti adducere vellet, is eo ipso suam ipsius inscitiam in apricum poneret. Primum quidem sonos inarticulatos verbis articulatis exacte exprimere non datur, sed satis est, si eos utcumque repræsentare liceat. Deinde usu sæpe venit, ut hos sonos imitari volentes, ob defectum exercitii in organo loquendi, multo aliter eos exprimamus, quam velimus; cujus quidem rei specimina quotidie animadvertimus in infantibus, qui quamdiu sibilum litteræ *f* edere non possunt, pro *pussa putta*, pro *susa tuta* dicere coguntur. Pleræque vero onomatopœses his Magistris originem debent. Interea negari non

non potest, quin hæc nostra onomatopœsis adeo exacta sit, ut vix ullam aliam adferre valeas exactiorem, præsertim si *rudtum gutturalem & sibilum dentalem* orientalium recte didiceris imitari. Quid? quod imitandi exactitudo major aut minor esse possit pro gradibus vehementiæ, qua vel totam vocem vel rudtum aut sibilum sigillatim enunciaveris. Hoc scribenti in memoriam venit, barritum cameli vehementiorem verbo geminato הגהגה *haghaga* vel *hadsch-hadscha*, in Lingua Arabica exprimi, verbum vero simplex הגה cum in Lingua Hebræa de leone prædicatur, non tam rugiendi, quam murmurandi actum significare. Hoc certe nobis persvaserunt circumstantiæ loci Esaiæ xxxi: 4. ubi subjectum est leo rapinæ incumbens & turbam pastorum advenientem ac minitantem exaudiens.

§. V.

Quid hoc verbum, rebus inanimatis tributum, in recessu habeat, uno alterove exemplo docet.

Hanc verbi notionem ulterius confirmant soni quorundam rerum inanimatarum, de quibus in utraque lingua prædicari solet. In Lingua Arabica *astuandi & ebulliendi* significacionem huic verbo tribuunt doctissimi Philologi. Et certum quidem est, quod de *lebetè fervente* prædicari apud Arabes soleat, sed hoc tamen non tam de *formali*, quam de *materiali* vocis notione accipiendum est. Nam cum lebes fervet, tum

הַה, הַה, הַה ingeminare auditur, quod Svetice simili
 onomatopoësi futtra, muttra, puttra dicitur. Hinc
 prono fluit alveo, verbum הַה, cum de lebete æstu-
 ante usurpatur, effectum quidem caloris innuere, sed
 ita tamen, ut is potius ad *sonum fragosum*, quam ad
æstum spumofum referatur. Ad quod si rite attendis-
 set vir Linguae Arabicæ peritissimus, ALB. SCHUL-
 TENSIVS, auctor non fuisset, ut vocem הַה Psalmo
 XC: 9. *vaporem æstuantem* interpretaremur. Neque
 enim *oculorum*, sed *aurium* sensu percipitur id, quod
 hæc vox insinuat, quam alii *cogitationis* alii *sermonis*
 vocabulo reddendam putant. Nobis magis placet aut
 sonum, en knall, aut ictum, en knápp, transferre. So-
 num intelligi, extra controversiam ponunt tum quæ
 hæcenus disputata sunt, tum quæ inferius disputanda
 venient. De fragore nubis tonantis usurpatur Jobi
 XXXVII: 2. Quoniam vero, ruente fulmine, nunc
Acutum, nunc *raucum* audimus sonum, dubitari pot-
 est, utrum hujus, an illius significatio huic voci hoc
 loco rectius tribuatur. Nihilo tamen minus nobis
 pœne persuasimus, neutram excludendam, sed utram-
 que conjungendam esse, quamvis non ignoremus, *mur-
 murandi & mussitandi* significationes, quas passim habent
 Lexicographi, aliud svadere. Et si rem recte repu-
 temus, in hac voce potius respiciendum est ad *ictum*
 atque *pulsam*, hugg och stöt, qui inter pronuncian-
 dum auditur, quam ad *intensionem* aut *remissionem* so-
 ni, qui exinde nascitur, id quod jam penitus evol-
 vendum est.

§. VI.

Novam detegit onomatopoësin, quæ nos ad propositum propius deducit.

Nisi igitur nos valde fallit opinio, verbo nostro ille etiam ipse subest sonus, qui *cædendo* & *tundendo* excitatur. Verbum enim Hebræum הגה & Svecanum *hugga* iisdem constant litteris, & eundem ferme sonum reddunt. Cumque utrumque sit onomatopœticum, dubium non est, quin utrumque idem significare possit. Quoniam vero a posse ad esse non valet consequentia, id nobis agendum incumbit, ut idonea adducamus argumenta, quibus hanc significandi potestatem verbo nostro vindicari posse confidimus. Hoc facere cogitantibus primo omnium se offert usus ejus in Lingua Arabica, quo *cædere* significat, cujus in eo sita est ratio, quod inter cædendum auditur sonus *hag* vel *hadſch*. Hujus significationis varia sunt indicia. Primum quidem comedere significat, quia inter comedendum cæditur cibus. Quo sensu Svetice *hugga* uti sig *maten*. Alias *hugga* & *tugga* idem valere videntur. Quominus vero hoc in gratiam hypotheseos fictum videri possit, inter alia prohibent cætera edendi verba כרה, גור, גרר, להם, &c. quæ itidem *cædendi* significationem habent, itemque *præliandi*, quoniam res in prælio ad *cædendum* & *pungendum* redit. Hinc etiam Sveci *hugga* & *sticka* dicuntur, cum hostes concidunt atque confodiunt. Deinde observandum quoque est, verbum הגה apud Arabes

rabes idem importare, quod *maledicendi, subsannandi, calumniandi & conviciandi* verba apud Latinos significant. Maxime autem frequens est significatio *verbis satyricis aliquem proscindendi*. Quomodo autem hæ notiones ex notione *cadendi* vel *comedendi* originem duxerint, id vel unicum docet exemplum verbi **נכל**, quod non minus in Hebraica, quam Chaldaica, Syriaca & Arabica lingua adpositis certis vocabulis *calumniandi* potestatem tuetur. Sic locutio Hebraica: **נכל את בשרי** ad concidendam vel comedendam carnem meam Psal. xxvii: 2. idem dicit, ac ad me calumniandum. Idem prorsus valet formula Arabica **נכל לחטה**, quæ itidem ad litteram *carnem comedere* aut *concidere* significat. Huic verbo **נכל** eodem sensu vocabulum **קרצא** *frustum*, addunt Chaldæi, cujus rei exemplum habemus Dan. iii: 8. ubi verba **וואכלו קרציהון רי יהורוא** *comederunt frusta Judæorum*, quæ recte, *accusarunt Judæos*, transtulit S. SCHMIDIUS. Hinc Diabolus Syris dicitur **נכל קרצא** *comestor frusti*, quod *accusatorem & calumniatorem* valet. Quod Latini dicunt: *absentis rodere famam*, id Arabes exprimunt: *fratris absentis carnem comedere*. Vide M. J. D. MICHAËLIS auro contra carum Libellum Germanicum, cui titulus est: *Beurtheilung der Mittel, welche man anwendet die ausgestorbene Hebräische Sprache zu verstehen* pag. 230. seq. Si cui volupe fuerit ex aliis linguis colligere exempla *verborum acuminis*, quibus *vis* subsit *Satyrica*, is forte in singulis non pauca inveniret. Nobis unum alterumve suppeditasse

fufficiat. Sic in lingua Latina frequentantur formulæ: conviciis aliquem *proscindere*, & absolute: *conscindi* ab aliquo, item: sua vineta *cœdere*; in Germanica: *einen zur banck hauen*; in Svecana: *hugga på en, hugga på en annans skog*, item *stick-ord, bett-ord, verba pungentia & mordentia &c.*

§. VII.

Notionem syllabizandi verbo nostro vindicat.

His demum præmissis ad arcem rei directe licet contendere. Jam igitur eam verbi הגה notionem, quam opella nostra in fronte præfert, paulo distinctius proposituri & diligentius vindicaturi sumus. Ea vero in syllabizatione consistit. Syllabizare autem tum dicimur, cum, cognito Alphabeto, quod Arabibus *אלתהגי* *Attahagi*, dicitur, litteras connectimus ad constituendas syllabas & enuncianda vocabula, ex quibus oratio componitur. Hoc igitur verbum proprium est tyronum, qui nondum perfecte legere didicerunt. Quum hæc notio tribus cognatis vocibus הגו & הגי & הגה in lingua Arabica subsit, hisque in lingua Hebraica ex amussi respondeat radix הגה, nihil impedit, quominus huic, ubi circumstantiæ id sinunt, eandem notionem adferamus, perpetua nixi harmonia, quam hæ dialecti inter se colunt. Quamvis hanc adpellandi rationem ex notione principe, quam supra evicimus, immediate derivare possemus, propter hæsitantiam linguæ, quæ in plerisque tyronibus observatur, eam

tamen

tamen rectius eliciendam putamus ex significatione *cædendi* aut *secandi*, quam nuperrime adstruximus. Nam qui syllabizat, is singula vocabula in tot dissecat particulas, quot admittunt syllabas. Cumque ex his iterum vocabula construit, tot adhibet *cæsuras*, quot vocabula numerant syllabas. Verbi gratia, qui vocem Heautontimorumenos more tyronum rite syllabizantium pronunciat, is eam He-au-ton-ti-mo-rume-nos effert, octonas syllabas octonis cæsuris adficiens. Quid vero aliud est cæsura, quam sonus cædendo productus, quo ea, quam afficit, syllaba ceteris fortius effertur? ictum aut. pulsum, Svetice: et hugg esser en stôt, dicere possemus. Hinc facile videre est, quam bene & apte cohæreant hæ duæ verbi significationes, nimirum quæ *cædendi* & quæ *syllabizandi* vim habet, quandoquidem utramque ingreditur cogitatio soni *hag, hag*, de quo supra, pro ratione instituti, diximus. Sed quis, inquires, vobis facultatem dedit adoptandi notionem *cæsurae*? Hoc-cine purum putum est figmentum, ad serviendum hypothefi unice excogitatum? Minime vero gentium. Nihil enim hic fictum, nihil falsum est, sed quod ratio dialectorum suppeditavit, id fideliter excepimus, & ad usum nostrum prudenter convertimus. Si dubitas, fidem tibi facient Lexica Arabica & nominatim Golianum. Hoc si evolveris, illico expressa littera inculcatum invenies, utrique verbo הגי & הגי revera subesse significationem *cæsura ad efferenda vocabula utendi*, idque eo certius esse, quod ea vis non

tantum in una, sed pluribus in conjugationibus horum verborum inveniatur. Rem igitur omnem jam in vado esse existimamus. Ne vero vel hilum gratis adsumsisse videamur, eam adhuc firmiter demonstrare conabimur, alii cuidam objectioni breviter quidem, sed sufficienter tamen occurrendo. Bene, inquis, res habet, quod Lexica Arabica hanc verbi significationem prodant, quamdiu tamen eam in Lexicis desidero Hebraicis, tamdiu eandem verbo etiam Hebræo competere dubium manet, incertumque. Sed hoc quidquid est exceptionis, id facillime diluitur. Quis enim unquam dixit, firmum esse argumentum, quod a silentio Lexicographorum ducitur? Tune in ulla lingua, ullum vidisti dictionarium, quod & omnes linguæ voces & omnes vocum notiones, nulla excepta, comportavit? Quod ad Lexica adinet Hebraica, ea omnium & plurimis & maximis laborare defectibus, communis loquitur tum experientia, tum querimonia Hebraizantium, quam tamen principes Philologorum copiosissimis supplementis nostro seculo minuere conati sunt. A Lexicorum igitur silentio, nihil sequitur, quamdiu curatior Sacrae paginae inspectio atque collatio quotidie novos defectus detegit.

§. VIII.

Canendi & celebrandi significationem nostro verbo restituit.

Hujusmodi defectum ex alio capite nobis detegere licuit in hoc ipso verbo, quippe cui passim tum
in

in Dictionariis, tum in Commentariis doctorum pro vera *canendi* falsa *meditandi* significatio substituta reperitur. Hanc igitur si restituere valuerimus; ecquid erit pretii? Sic vero calculos subducimus: A *cæsura* ad *Profodiam* facilis est progressio, quia in hac illa proprie invenitur. Hinc notio *carminis* sua sponte nascitur. Carmen enim quasi *canimen* dicitur, ex canoris constans cæsuris. Quod supra observatum est de notione verbi, qua speciatim carmen designat fatyricum, id sumi potest Synedochice, adeo ut notio specialis ex notione generali, qua carmen forte dicit quodcumque, sive illud ad vitia perstringenda, sive ad encomia celebranda adhibeatur, ad eundem fere modum, quo vox carmen apud Latinos, neglecta significatione generica, speciatim ad designandum *carmen Magicum* quandoque traducta invenitur, ut in illo Virgilii:

Carmina de celo possunt deducere lunam:
Carminibus Circe socios mutavit Ulyssis.

Quominus vero hoc argumentum necesse habeamus urgere, obstat alia rei ratio, quam ex ipsis visceribus contextus variorum locorum, in quibus hoc verbum occurrit, nullo fere negotio eruere possumus. Illa igitur loca paucis excussisse non poenitebit. Sic Ps. xxxv: 28. ubi hoc verbum de *labiis prædicatur*, eaque pro objecto habent *laudes justitiæ divinæ*, sine dubio illa ipsa intelligitur cæsura, quæ in *modulis Musicis* versatur, adeo ut הַמִּזְמֹרֹת hoc in loco canendi significationem habeat, idque eo magis, quod *Poëta* est, qui

qui loquitur, & in argumento versatur *poëtico*. Accedit, quod verba acuminis, qualia sunt quæ *cædendi, findendi, secandi, fodiendi* & alias id genus significationes involvunt, in oriente quam sæpissime transferri soleant ad indigitandum concentum Musicum certis modis distinctum. Hujus generis sunt זמר *secuit, cecinit*, זכר *acutus fuit, cecinit*, פרש *secuit, cecinit*, טרק *transfodit, cantavit* &c. Ubi vero הגה dicitur de objecto, quod laudis materiam constituere nequit, tum *effutiendi & eruclandi* notio locum habet, ut Job. xxviii: 4. Prov. viii: 7. xxiv: 2. Jes. xxxiii: 13. lix: 4. habita ratione soni vel lebetis æstuantis, vel columbæ ructantis, seu gementis, adeo ut Svetice reddi possit: *rapar up, puttrar fram*, vel si quod aliud verbum adhuc propius ad sonum verbi Hebræi accesserit. *Meditandi significatio*, quam Lexica toties inculcant, nunquam vel saltem rarissime locum habet. Nec huic sententiæ obstat, quod interdum prædicetur *de corde*, cui *meditatio*, quam *elocutio* rectius convenire videtur. Sermo enim est non de eo, quod intra præcordia manet, sed de eo, quod ex corde protrusum per os emanat. Sua enim natura sonandi verbum est. Sic formula: לבר יהגה אימה *El. xxxiii: 18.* non reddenda est: *cor tuum meditabitur timorem*, (hæc enim verba nihil significant) sed huc redit sensus: *animus tuus ita horrore implebitur, ut barritum edas*. Svetice: *tu skal veja tig för råddhoga skull.* Sic Psal. II: 1. cum utrumque verbum יהגו & גשו de barritu cameli & posterius etjam de rugitu leonis prædicari soleat,

let, *barriunt & rudunt*, non *tumultuant & meditantur*, transferri debent. Quod si igitur totam Sacram Paginam perlegeris, vix unum invenies locum, in quo verbum nostrum *vim meditandi* tueatur. Solus locus Prov. xv: 28. eam tueri videtur, sed adcuratius expensus hunc fundit sensum: *Cor justī expromit proficua, sed os in justorum evomit mala*. Non nego hoc loco adesse oppositionem inter præmeditatum & temerarium loquendi modum, sed eam ajo, non in verbis יריע & הנה, verum in nominibus פי & לב quærendam esse. Vi oppositorum debet vox לענות respondere voci רעות. Id etjam potest, quia radix significat id, quod *alicujus interest*, apud Arabes. Hoc vero recte dicitur proficuum q. e. d. Mirari convenit, quid omnes interpretes & totam Lexicographorum turbam ita fascinaverit, ut tam simplicem veritatem non perspexerint. Sed a diverticulo in viam. Hoc unum adhuc restat, ut rationem habeamus constructionis, in qua verbum nostrum hoc loco invenimus. Quæ hæctenus evolvimus loca, ea illud constructum habuerunt cum *casu quarto*, nostrum vero oraculum illi dat objectum in *casu quinto*, littera ב præfixa. In tali constructione aut *absolutam legendi*, aut *modificatam syllabizandi* significationem adgnoscamus, necesse est. Hoc nos docet collatio loci paralleli Jos. I: 8. ubi quod David in Psalmo citato *legem*, id Josua hoc dicto *librum Legis* adpellat. Nam cum hic doceat, fieri non debere, ut liber Legis ab ORE Israëlis recedat, sed necesse esse, ut in eo יהגה die ac nocte, nemo

sane homo tam cæcus esse potest, ut non illico distincte videat, hoc verbum non tam de tacita meditatione, quam de sonora lectione Legis intelligi debere. Quod vero sedula meditatio simul requiratur, id ex ipsa rei natura discendum. Quid? quod *notio syllabizandi*, quam nos defendimus, *notionem meditandi non excludat, sed includat*, ob eamque causam plus involvat significantiæ, quam simplici vel lectioni, vel meditationi inesse possit.

§. IX.

Hanc notionem ad rem ipsam admodum apte ac bene quadrare, demonstrat.

Ipsa natura rei, de qua hic quæstio est, ita videtur comparata, ut sine intenso studio erui non possit. Eam igitur jam paulo diligentius excussisse iuvabit. Sermo Davidi hoc loco est de *Lege JEHOVÆ*? JEHOVA nomen est proprium DEI Israëlis, & Lex hoc loco generatim *institutionem* dicit, sine ulla determinatione objecti, adeo ut non minus promissa, quam præcepta comprehendat. *Lex igitur Jehovæ*, ut paucis dicam, *Pentateuchus est*, seu *tota illa constitutio disciplinae, quam DEUS per Moſen populo Israëlitico in quinque voluminibus præscribendam curavit*. Hujus doctrinæ tria erant genera, quorum unum præcepta *moralia*, alterum *instituta ecclesiastica*, tertium *scita politica* complectebatur. Hæc tum qualitate, tum quantitate admodum diversa erant. Primum genus pau-

paucissimis, iisque & clarissimis & certissimis constabat præceptis, omni homini, ratione rite utenti, & obviis & perviis. Tertium paulo quidem prolixioribus, sed æque tamen evidentibus absolvebatur placitis atque decretis. Ad hæc igitur percipienda vulgaris sufficiebat meditatio, nec opus erat tanta decifratione, ut ita dicam, quantam syllabizatio hoc loco involvit. Omnis igitur quæstio ad illud institutionis genus, quod secundo loco posuimus, primario redit. Hoc ex *legibus constabat ritualibus*, quæ quamvis, si litteram externam spectes, non admodum difficilem haberent perceptionem, ideo vero, quod *in fundo abscondita latebant mysteria omni rationi impervia*, non poterant non ad sufficientem sui extricationem plus requirere perspicaciæ, quam in humanum quidem ingenium, nisi divino auxilio adjuvetur, cadere potest. Interea horum cognitio tanti erat pretii, ut spes omnis felicitatis ex eadem suspensa esset. Cumque adeo David hic de ea lege loquatur, in qua cardo omnis veræ prosperitatis movetur, ut ex contextu adparet, nobis dubium non est, quin digitum *in primis* intendat ad *Legem cærimoniam*, quæ nihil erat aliud, quam *perpetua quedam Allegoria*, quæ *personam officia & merita optimi maximi Salvatoris non tam litteris Grammaticis, quam figuris Hieroglyphicis representabat*. Qui igitur sub œconomia veteris Fœderis Scripturam hanc symbolicam, in qua res pro litteris sunt, rite legere & recte intelligere volebant, iis non alia patebat via ad hunc scopum perveniendi,

C 2

quam

quam quæ calcari solet a tyronibus, qui lecturientes hoc ordine incedere coguntur, ut a cognitione litterarum ad connexionem syllabarum, & ab hac ad lectionem vocularum & perceptionem sententiarum non nisi paulatim & pedetentim progrediuntur. Quanta diligentia studii, quanta patientia animi veteribus patribus, qui ad hoc scripturæ centrum penetrare & hunc Theologiæ nucleum gustare cupiebant, opus esset, ex ipsis constat verbis Davidis, quibus hunc scopum adtingere volentibus non minus nocturnam, quam diurnam commendat assiduitatem. Quanta autem sedulitate in scrutandis Mysteriis Jehovæ, quæ Hebræis נפלאות audiunt, ipse David versatus fuerit, id optime disci potest ex variis ipsius Psalmis & nominatim ex illo, qui numero est CXIX: 18. ubi DEUM devotissime & ardentissime precatur, ut sibi retegat oculos, quo intueri possit, quæ sub umbris istis Leviticis abscondita latebant arcana. Quantum autem impetraverit, id perspicue docet lux Evangelica, quæ passim in Psalmis ejus instar solis splendet.

§. X.

Cultum Leviticum quoddam quasi Alphabetum Novi Testamenti fuisse formulis quibusdam Paulinis, confirmat.

Quæ hætenus adducta sunt, ea satis, ut opinor, & distincte & nervose demonstrant, nostram hypothesein non minus cum re ipsa, quam cum verbo, cu-
jus

jus interpretationem exhibet, convenire. Pedem igitur hic tuto figere possemus, nisi aurem velleret S. PAULUS, qui cum in eo versatur, ut præstantiam Christianismi præ Judaismo ostendat, non tantum *Judæos cum infantibus aut tyronibus, Christianos vero cum viris adultis, sed dogmata etjam Judaica cum primis litterarum elementis, doctrinam vero Christianam cum disciplina perfectâ comparat*, eoque ipso nostram sententiam egregie confirmat, saltem quod ad rem ipsam adinet. Maxime illustris hujus generis locus habetur Galat. iv: 3. ubi hæc leguntur verba: ἔτι καὶ ἡμεῖς κ. τ. λ. ita etjam nos, cum essemus infantes sub elementis mundi eramus in servitutem redacti. Quod vox ἡμεῖς hoc loco rudiores tyrones denotet, ex contextu adparet. Capite enim III: 24. 25. *Lex appellatur Pædagogus ad Christum, Christiani vero sub Pædagogo esse negantur, & Capite iv: 2. contenditur status ἡμεῖς ad omne id tempus, quo hæres sub tutoribus & curatoribus est.* Quod vox στοιχεῖα *prima litterarum elementa*, quæ complexim Alphabetum dici solent, ex usu auctorum significet, vel pueris notum est. Nec opus est ut moneamus, eadem voce deinceps denotari solere prima disciplinarum rudimenta. Quid vero Paulo nomine στοιχείων veniat, id ipse aperit Ebr. v: 12. vi: 1. Citato vero loco dogmata intelligi Judaica, ex contextu perspicuum est, & nominatim ex commate 9. & 10. Confer sis II: 20. 21. Quæ ratio sit, cur Judæi, vel Judaismus, adpelletur νόσμος ad institutum non pertinet. Interea rem

ita se habere, e collatione variorum Scripturæ locorum, aliisque argumentis erudite evictum dedit Cel. Jo. GOTHOFER. LAKEMACKER Observat. Philol. Part. ix. Obs. iv. De Elementis Mundi Gal. iv: 3. ad quod schediasma lectorum brevitatis gratia remittimus. Qui legem Israelitarum cærimoniam tempore Davidis absque hæsitacione & syllabizatione intelligenter legi potuisse contendunt, idque idoneis argumentis demonstrare possunt, iis nos victas dabimus manus. Hoc certe evictum dedimus, verbum הנה hoc loco genus aliquod lectionis denotare. Sciant vero Lectores, Davidi sermonem esse de lectione, quæ Lectores felices reddere posset, adeoque non de nuda recitatione vocum, sed simul de perceptione rerum. Scriptum enim symbolicum, nisi valde fallor, tum demum rite legitur, cum arcanum, quod cuilibet subest symbolo, auribus sentiendum exhibetur. Si hujusmodi etiam lectionem tunc possibilem fuisse adfirmaveris, nondum tamen nostram hypothesein everfam esse scias, nisi prius evictum iveris, eam sine syllabizatione fieri potuisse, quod te ad Kalendas Græcas facturum existimamus. Multa adhuc addi possent, sed his nos contentos esse jubet res angusta domi. Hoc unum, ingenuitate postulante, non debemus non adjicere: *Ἐκ μέγας γνώσκομεν, καὶ ἐκ*

μέγας προσητεύομεν. I. Cor. XIII: 9.

